

ЛУТКАРСТВО

2. презентација

МАРИЈА АЛЕКСАНДРОВИЋ СТАЈИЋ

ПО КЊИЗИ "УВОД У ЛУТКАРСТВО"

(ВУКИЦА НИКОЛИН, БРАНИСЛАВ ДРАЖИЋ, СРБОЉУБ СТАНКОВИЋ, СРЂАН БАРИЋ)

- ▶ **ТЕОРИЈА-** за испит ће студент **изабрати сам три питања из градива на која ће дати одговоре на писменом испиту.**
- ▶ СПИСАК ПИТАЊА СТУДЕНТИ ЋЕ ДОБИТИ У ТОКУ НАРЕДНЕ НЕДЕЉЕ
- ▶ Потребно је бар прочитати цело градиво из презентација
- ▶ СТУДЕНТИ НА ДАЉИНУ МОГУ ДА БИРАЈУ ДА ЛИ ЋЕ УЧИТИ ИЗ ПРЕЗЕНТАЦИЈА КОЈЕ СУ НА ПЛАТФОРНИ ОД ПОЧЕТКА ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ ИЛИ ИЗ ОВИХ И НАРЕДНИХ КОЈЕ ЋЕ БИТИ ПОСЛАТЕ.
- ▶ **НЕ ТРЕБА ДУПЛИРАТИ ЗА ИСПИТ ГРАДИВО, ВЕЋ САМО ПРОЧИТАТИ ИНФОРМАТИВНО ПРЕЗЕНТАЦИЈУ**
- ▶ **Остале практичне задатке за испит ћете видети у посебном документу**

-
- ▶ Мађарска- подаци о старпм народном предању „Паприка Јанчи“
 - ▶ Чешка, Словачка- После I светског рата почиње интензивнији рад на луткарству
 - ▶ Обновљање традиције и ширење популарности луткарства
 - ▶ Нови уметнички израз недостаје
 - ▶ После II рата луткарство доживљава велики скок
 - ▶ Тадашња Чехословачка и Пољска избијају међу најбоље земље на свету

-
- ▶ Велики број одличних позоришта, професионалних и аматерских, организован рад са школарцима, високо уметничко образовање за луткара (Академија у Прагу)
 - ▶ Пољаци и Чеси на челу афирмације савремене уметности која није само за забаву
 - ▶ Земље бивше Југославије- скромна традиција и недостатак грађе и података
 - ▶ О античким луткама (Рим, Грчка) нема података

-
- ▶ Србија, Македонија, БиХ живео је Карађоз и његово позориште
 - ▶ Репертоар примао локална обележја
 - ▶ Гледаоци претежно муслимани
 - ▶ Једино Карађозово позориште (власник Х.Рамић) радило до 30 тих година прошлог века у Сарајеву
 - ▶ И код нас је било „вертепа“ и „јаслица“ али без података о луткама
 - ▶ XIX и почетак XX века мање путујуће трупе сиромашног репертоара

-
- ▶ Трупe играле по вашарима и сајмовима
 - ▶ „Куку Тодоре“ - наше народно име за позориште лутака
 - ▶ По предању Фауст има слугу Тодора...
 - ▶ После I светског рата веће уметничке претензије, оснивање позоришта
 - ▶ Без већих средстава и подршке државе
 - ▶ После II светског рата успон луткарства

-
- ▶ Зашто је потребан луткарски театар?
 - ▶ Садашњи свет препун безбројних медија, фантастичних филмова, модерних игрица.
 - ▶ Упркос свему, луткарство и даље интригира.
 - ▶ Луткарска уметност има много лица и живи зато што има своју публику која је воли, поштује и која јој се диви.

-
- ▶ „У суштини луткарско позориште пружа многа задовољства људима са свестраним способностима. Почев од пројектовања и реализације лутака, преко преко измишљања одговарајућег простора и фабуле за њих који ће представљати есенцију представе. О лутки, међутим, треба знати много више. Лутка је уписана у нашу културу **од древних времена** и непрестано нас подсећа на своје најразличитије функције, како у **ритуалима**, тако и у **народним обичајима**. Памтимо је као **дечју играчку**. Данас се пред нама чешће појављује као манекен, **андроид** или **електронски робот**. Присутна је у **луткарском**, али и у **глумачком позоришту**, јер је лик који поседује само себи својствена значења и асоцијације.“

Хенрик Јурковски:

Велика уметност луткарског позоришта, публикација Чаробњаци из Ниша

„Лутка може све што и човјек (али не мора). Човјек, међутим, не може све што може и лутка. Лутка не стари, не губи лепоту и не умире – замењује само смртну своју компоненту (човека) и живи живот божанствено вечан.“

Луко Патељак: „Лутке за казалиште и душу“

-
- ▶ Глумци морају да прођу кроз дуг и компликован низ техничких понављања, али и да науче да провере себе, чак и за најједноставнији чин анимације на сцени.
 - ▶ Лутке могу да лете, говоре, осећају, мисле, повећавају се и мењају облике
 - ▶ Луткарске представе носе и интелектуални ангажман,
 - ▶ предзнање, дешифровање метафора, континуитет у раду, уметнички развој

-
- ▶ Лутка је најстарији двојник детета, у том односу је садржано ДЕТИЊСТВО

ЧОВЕЧАНСТВА

Праисторијско доба због немоћи- пред силама природе и космоса луткама давале магичне моћи

Стварани су божански и животињски двојници у облику лутака

Лутка је у прошлости била више од предмета. Стајала између Бога и човека, као биће које

повезује светове, супротности, земљу и небо, реално и надреално

-
- ▶ Лутке и маске су поседовале специјалну магичну моћ која је омогућавала владавину над одређеним групама људи
 - ▶ Улазила у разне ритуале
 - ▶ Луткарство је настало из човекове жеље да се достигне немогуће,
 - ▶ победи непознато
 - ▶ Настало је као театар упућено сензибилитету одраслог гледаоца
 - ▶ Луткарство данас театар највише дечјег гледаоца

-
- ▶ Лутка је тродимензионални приказ људске фигуре
 - ▶ Почеци прављења лутака могу наћи у скулптури
 - ▶ Фигурице су биле замена за дворјане и слуге великих владара.
 - ▶ Владари народа су у давна времена на пут после своје смрти водили и своје живе поданике, да им служе и у свету мртвих
 - ▶ У једном тренутку, живе жртве су замењене одговарајућим фигурама

-
- ▶ Најстарије лутке прављене су од дрвета (дрвених перли, нанизаних на конац (пронађене у египатским гробницама, старе преко 4000 година.
 - ▶ По предањима колевка луткарства је Индија, а одатле су лутку Персијанци пренели у Грчку, па у Рим
 - ▶ Римски војници су је приликом војних похода преносили широм Европе.
 - ▶ У храмовима су настале античке лутке, а средњовековне у црквама. Брзо су изгубиле религијски значај и изашле на тргове, где су и постале део народа.

-
- ▶ У другим културама и данас велика већина луткарских представа намењена је одраслима

И у Европској имамо периоде и бројне луткаре који и данас играју искључиво репертоар за одрасле: Невил Трентер (Neville Tranter), Роман Паска (Roman Paska), Ерик Шустер (Erik Schuster), Питер Шуман (Peter Schumann, 1934), Клаудио Чинели (Claudio Cinelli) и др.

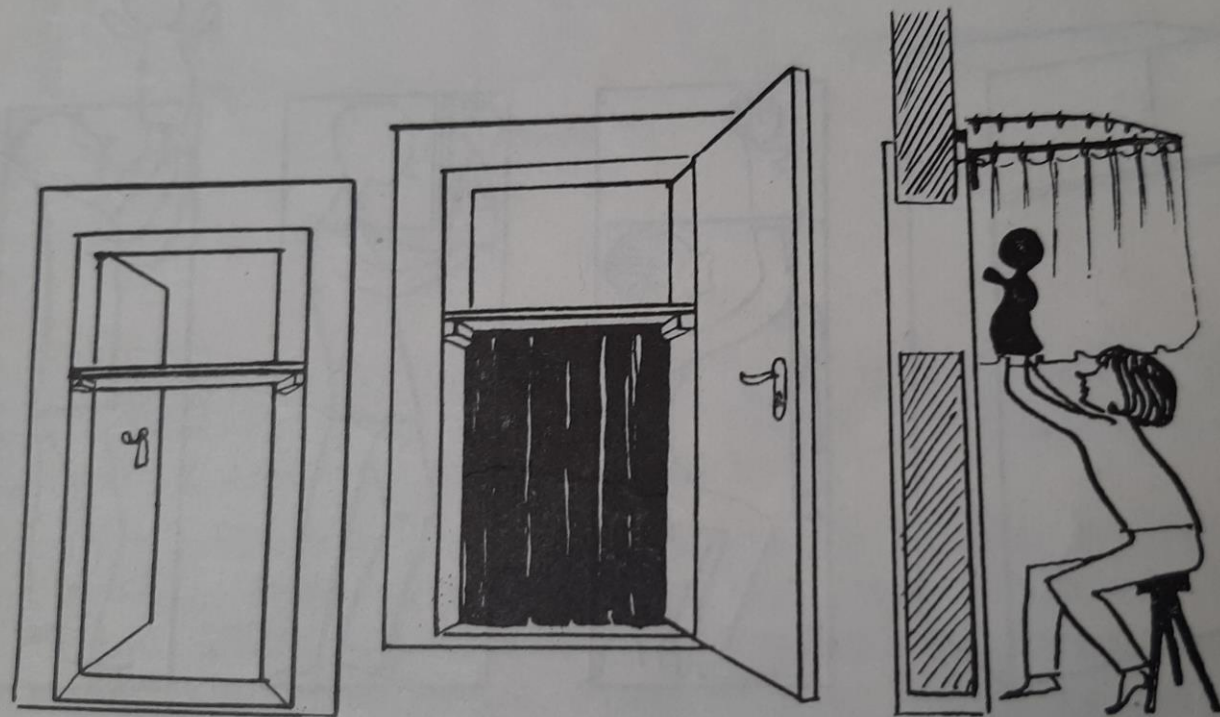
Техника позоришта лутака

- ▶ Дете се навикло на лутке- играчке
- ▶ Навикавамо га на лутке- глумце
- ▶ Гињол и јавајке, позориште са ричним луткама најприступачнији најмлађој деци
- ▶ Позориште са ручним луткама- покретљиво, стиже у најзабаченија места
- ▶ Позорница може бити све: врата, угао собе, ормар, сандук, између два дрвета

Мање захтевне позорнице

- ▶ Неопходан услов- да се заклони (декује) аниматор
- ▶ Отвор позорнице почиње на висини од 165- 185 цм
- ▶ Позорнице где нису потребна велика средства- у педагошком раду са најмлађом децом у јаслицама, болницама, центрима за децу са посебним потребама и без родитељског старања
- ▶ Позорница је мала за два васпитача или за једно до три детета

ve. otvori...
rostor između dva drveta, mali paravan, kao i...
om prostoru specijalno izgrađena za ovu svrhu. Sem toga, grade se
male pozornice prilagođene da se mogu postaviti na veliku pozornicu
sl. 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 i 28).

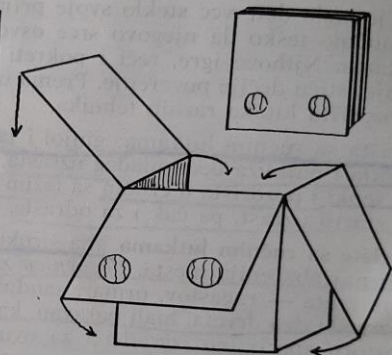
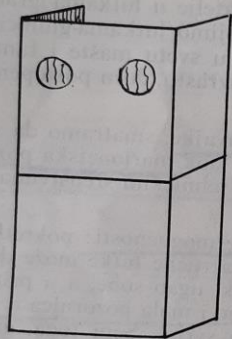
Slika 18

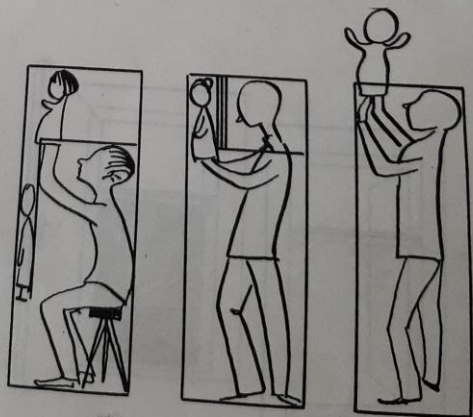
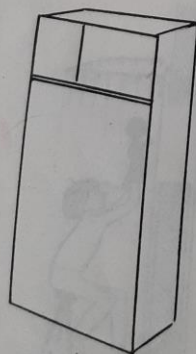
Slika 19

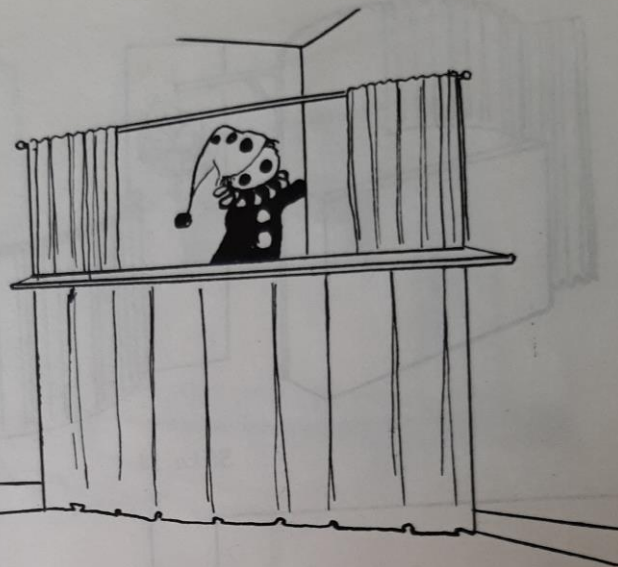
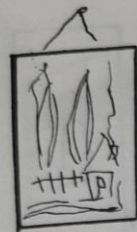
Slika 19

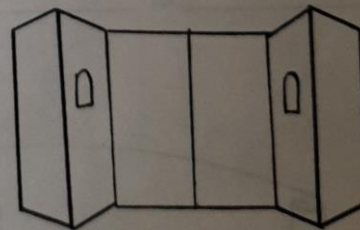
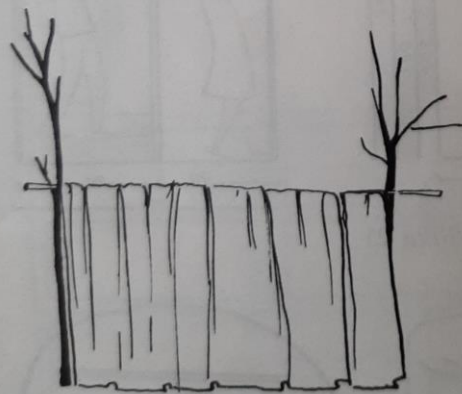
Slika 20

Slika 21

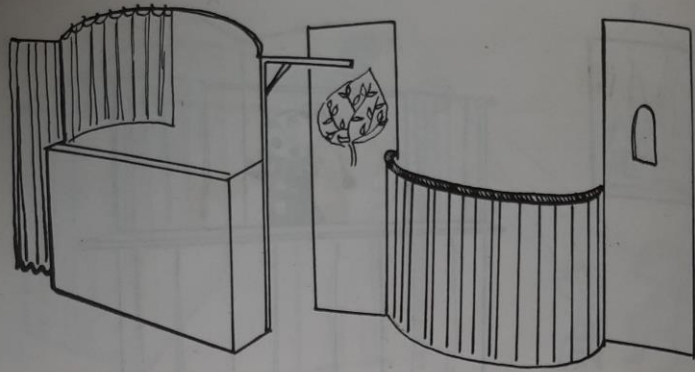
Slika 22

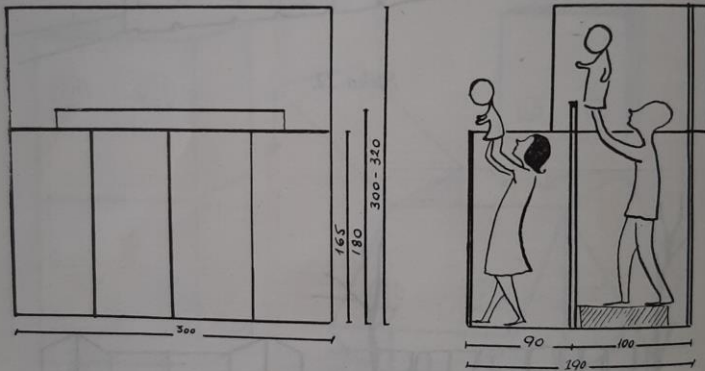
Slika 23

Позорнице са комплекснијим захтевима

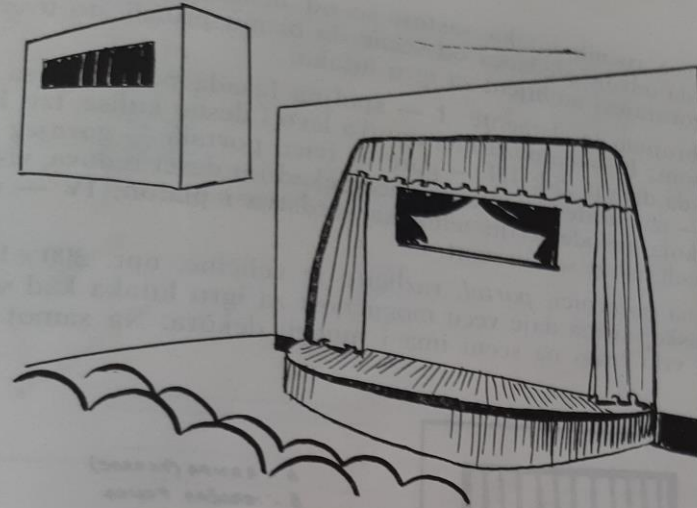
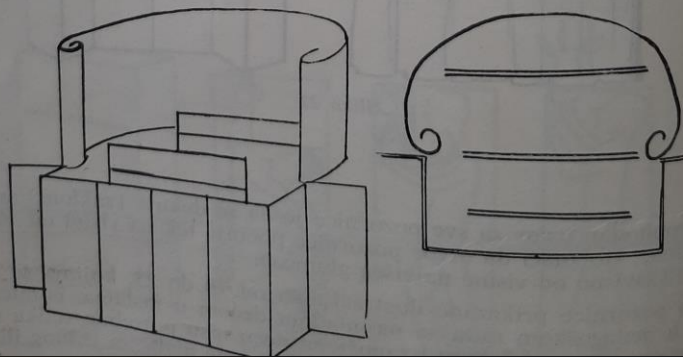
- ▶ Велике, са пуно декора, лутака, реквизита
- ▶ За професионална позоришта
- ▶ Техника- према захтевима режије

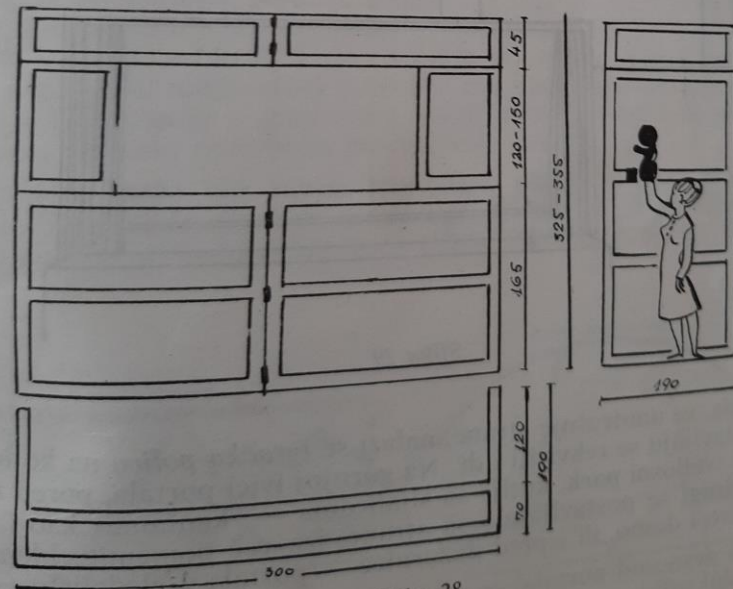
Slika 24

Slika 25

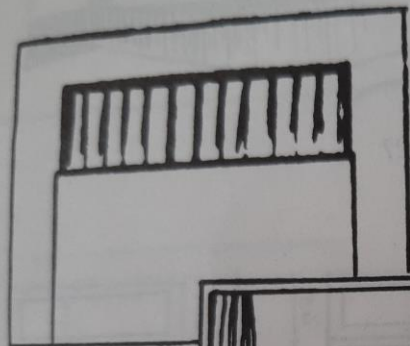
Slika 27

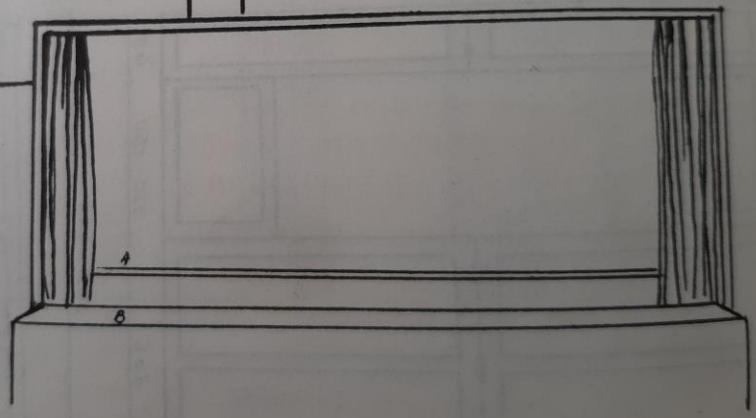
Slika 28

...eraju ispunjavati
...izita,

Ova slika
u obzir da vrlo često

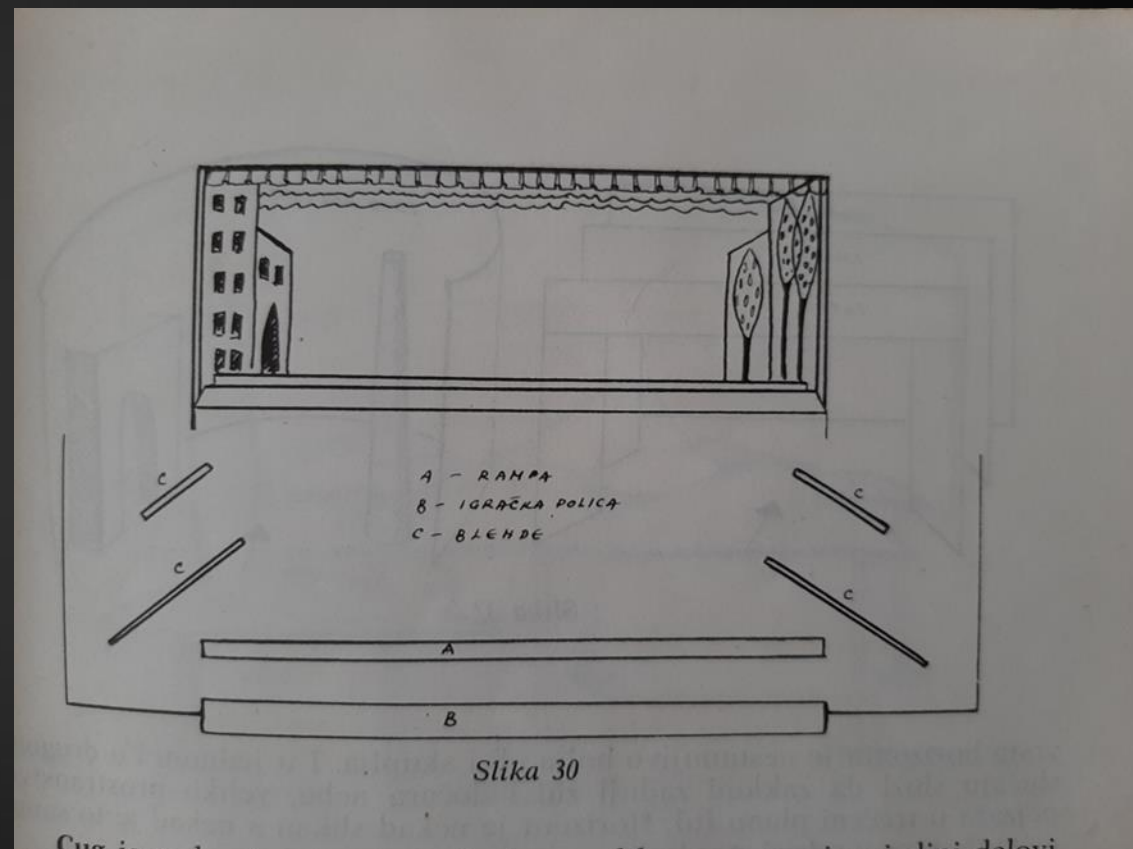
A - RAMPNA (VERZAC)
B - IGRANA POLICA

Slika 29

Позорница ручних лутака-

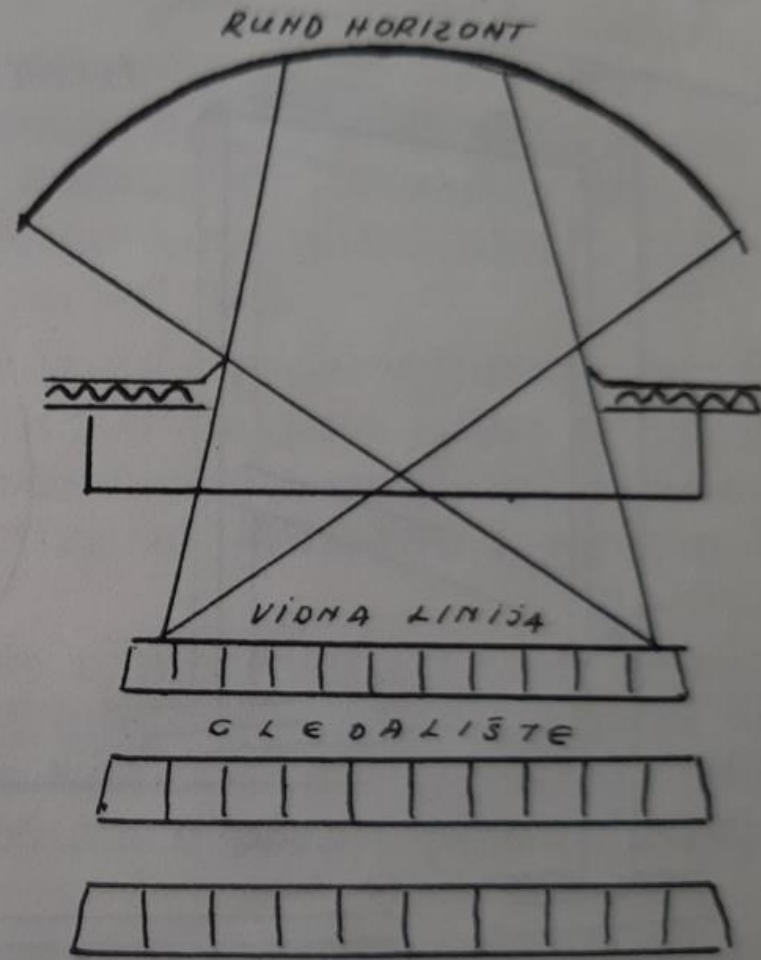
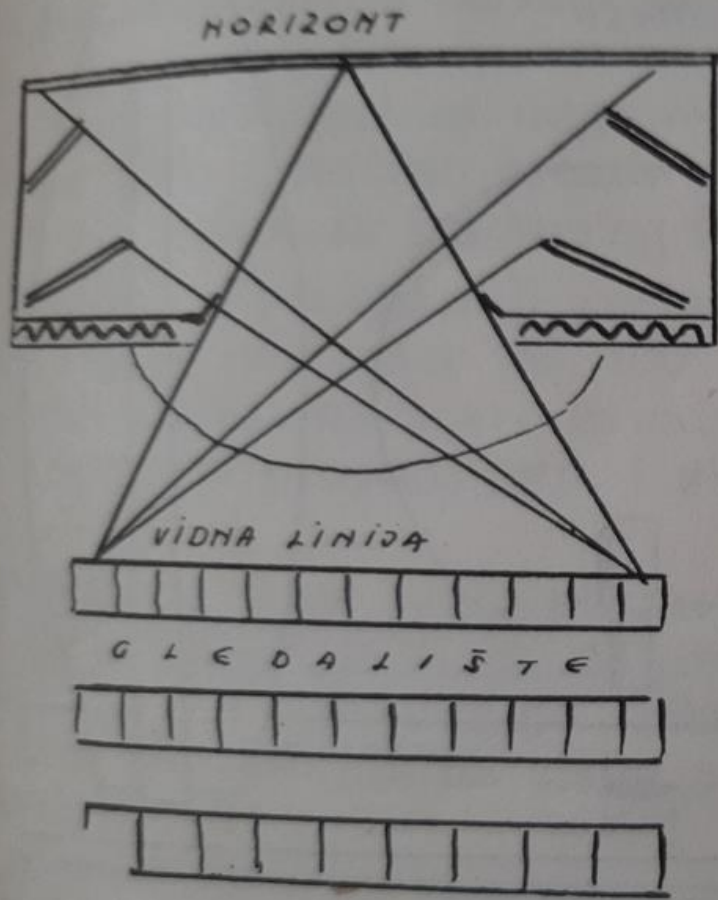
- ▶ Служи за одвајање гледаоца од сцене- пружање уверљивије слике
- ▶ Елементи од којих се састоји:
- ▶ 1. Спољна фасада позорнице са порталом и завесом
- ▶ 2. На позорници унутра лево и десно **кулисе (бленде)** које декују зид и постављају се укосо

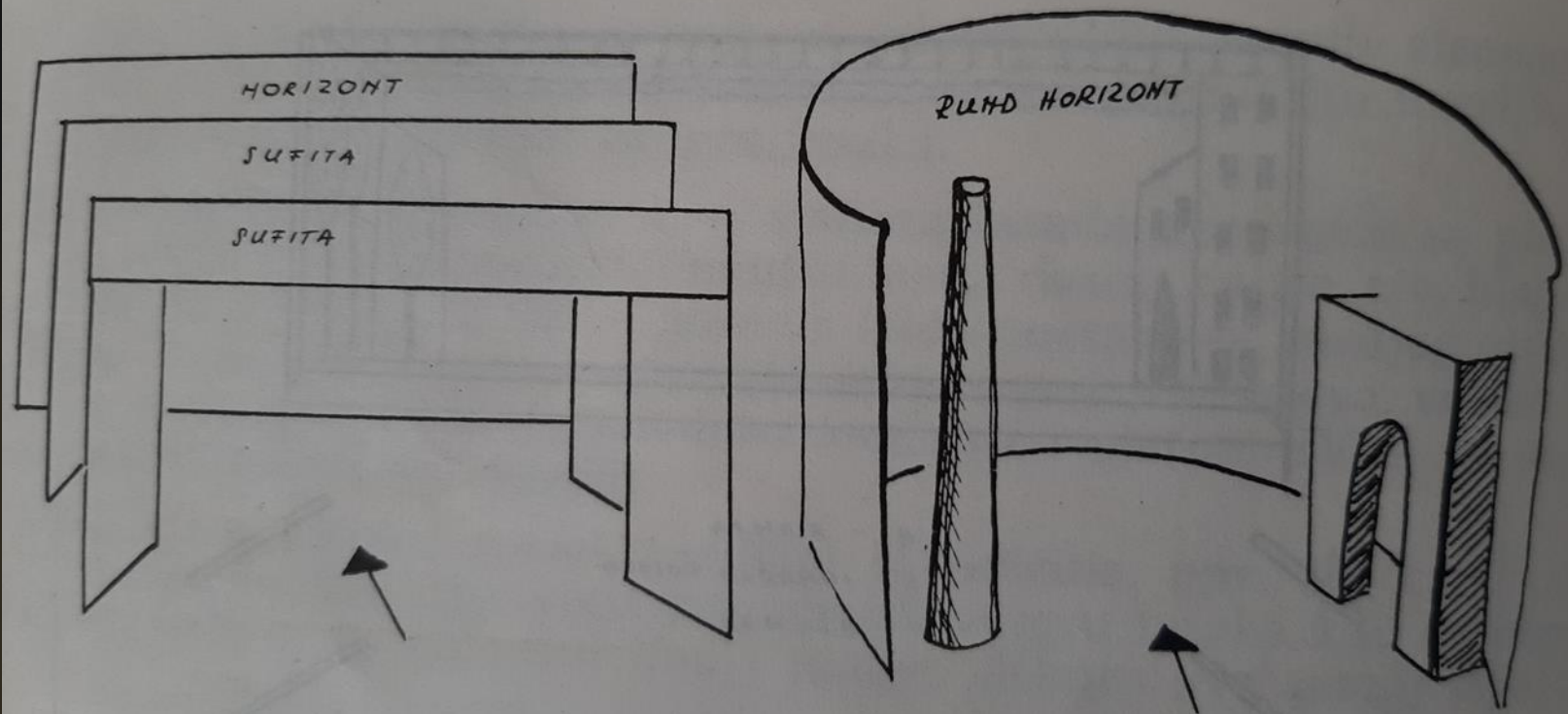
-
- ▶ 3. **Горњи отвор** позорнице (портал)
 - ▶ 4. **Суфите**- мале завесе на порталу (некад у 10 редова) од танког штофа, на драпиране летви
 - ▶ 5. Хоризонт- сасвим позади

-
- ▶ **Портал (отвор)** различите је величине (нпр 150 x 300 цм)- синемаскоп ширина
 - ▶ **Играчка полица**- на самој доњој ивици портала са унутрашње стране (играју лутке, стављају се реквизити)
 - ▶ **Светлосни парк**, кутије са сијалицама, рефлектои- на горњој ивици портала поред завесе
 - ▶ **Рефлектори**- постављају се и са стране иза бленде (бленди) лево и десно или испред позорнице- портала

-
- ▶ **Цуг**- механизам којим се подижу и спуштају завесе и делови декора. Користи се код јако високих позорница (преко 8м)
 - ▶ Тако су промене декора невероватно брзе
 - ▶ Цугови се постављају у плановима од 1-6 њих у дубини
 - ▶ **Хоризонт**- заклања задњи зид и дочарава небо,
 - ▶ **Хоризонт**- равно шпановано платно у последњем плану или **rund-horizont** (у полукругу)
 - ▶ **Rund- horizont** искључује употребу бленди, већа ширина, дубина

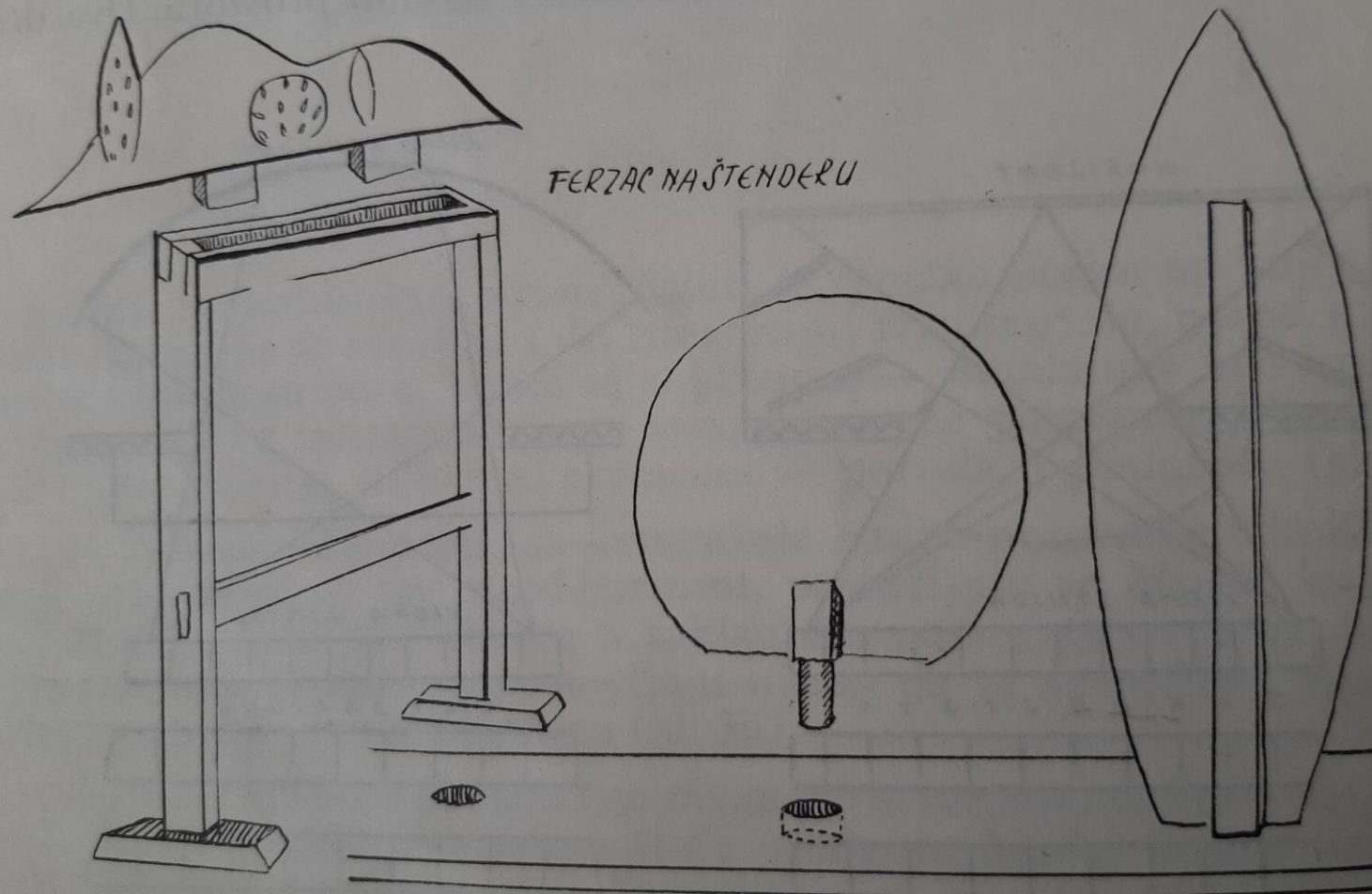
Slika 31

Slika 32

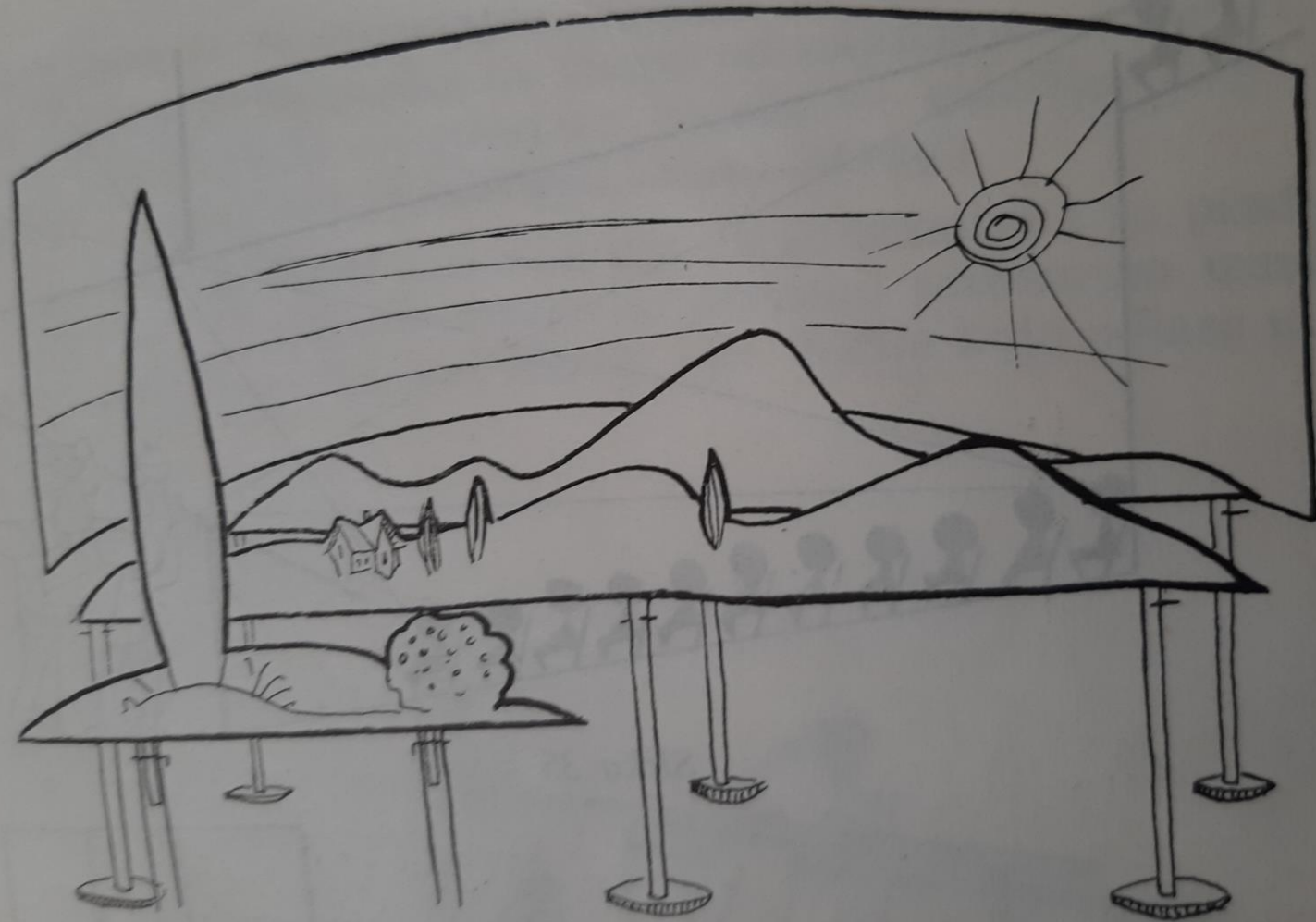
ta horizonta je nesumnjivo

-
- ▶ **Ферзац**- служи за стварање илузије о даљини и дубини сцене- **хоризонталан декор постављен на носачима (штендерима)** или **цуговима** у трећем и четвртом плану а пре хоризонта (мале куће, дрвеће...)
 - ▶ **Просценијум**- **издигнути део**, простор испред позорнице монтиране за лутке
 - ▶ Служи за комбиновање представе лутака и живе сцене (глумаца)
 - ▶ На правој позорници он није потребан
 - ▶ Висина- око 100 цм

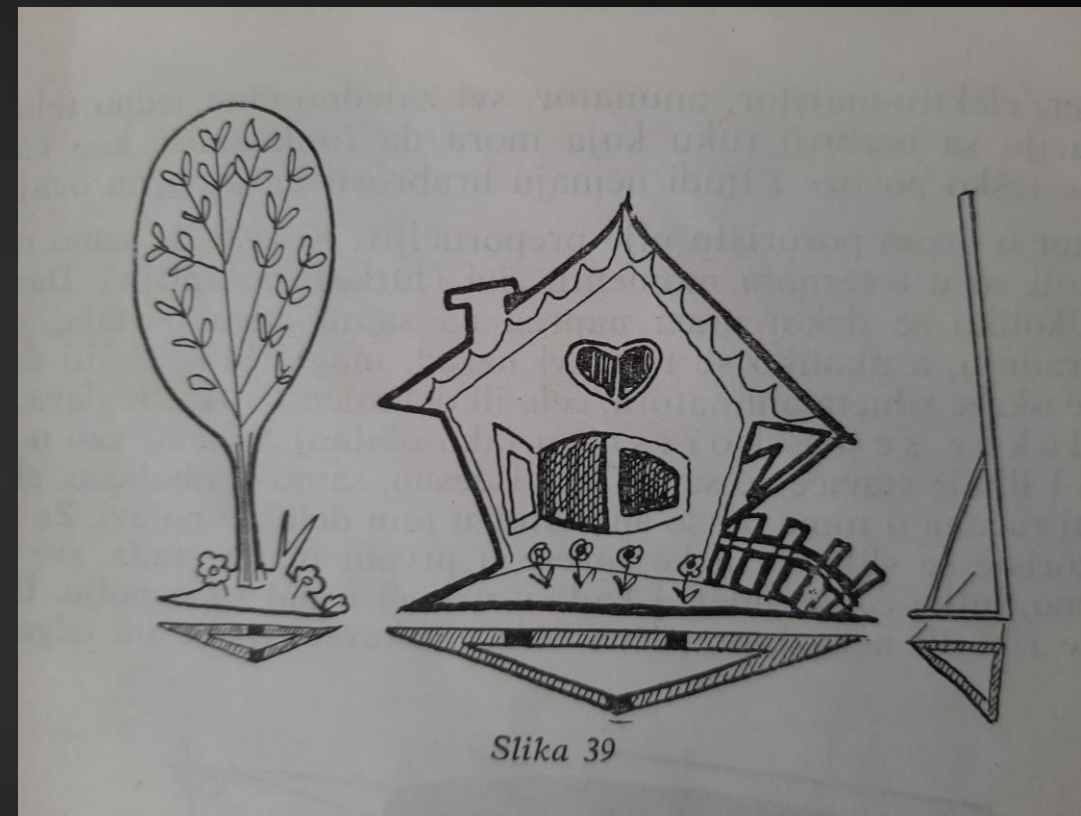
FERZAC NA ŠTENDERU

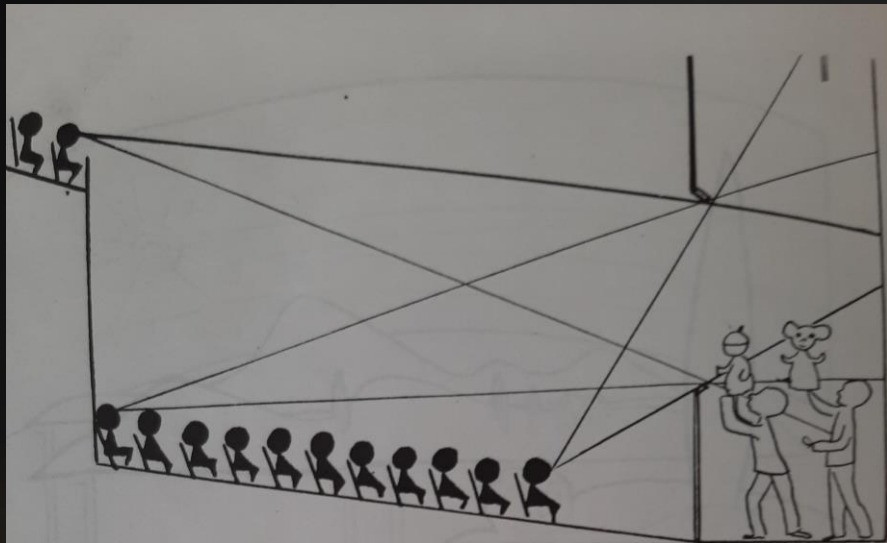
Slika 33

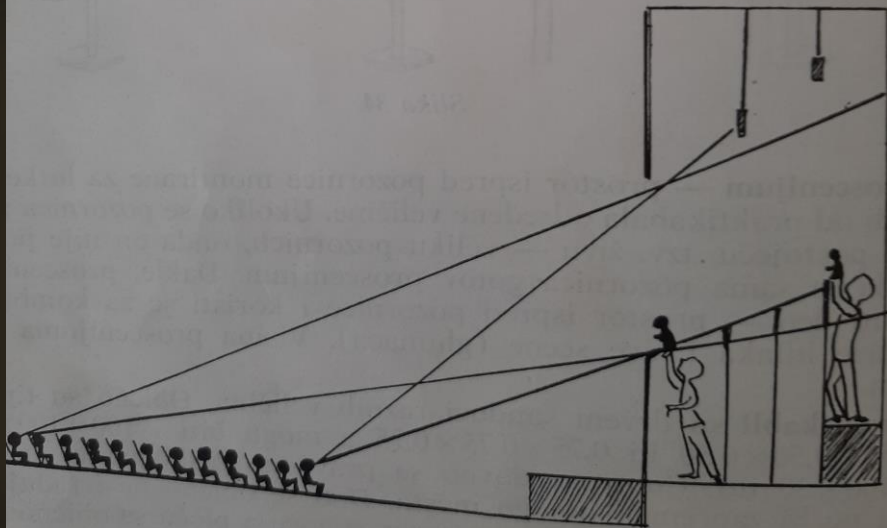
Slika 34

- ▶ **Практикабли**- дрвени сандуци разних величина, могу да се споје у **просценијум**
- ▶ Праве се на расклапање, дно се не израђује
- ▶ Горња плоча се причврсти ексерима на лицу места
- ▶ Служе као: просценијуми, подметачи за ноге за анимирање лутака у високом декору (прозор на спрату куће...)
- ▶ **Декор за ручне лутке** поставља се у плановима, аниматори могу да се мимоиђу
- ▶ Декор стоји на стабилним носачима (**штендерима**)
- ▶ **Минимална пластичност у првом плану и једна димензија у другом и трећем плану**

Slika 35

Slika 36

Даљина видне линије

За овакву позорницу не препоручује се гледалиште са израженим нагибом или балконом (може се видети аниматор)

Перспектива- дубина позорнице и да се створи илузија пода, декор се у плановима диже према хоризонту

▶ Позорница са марионетама

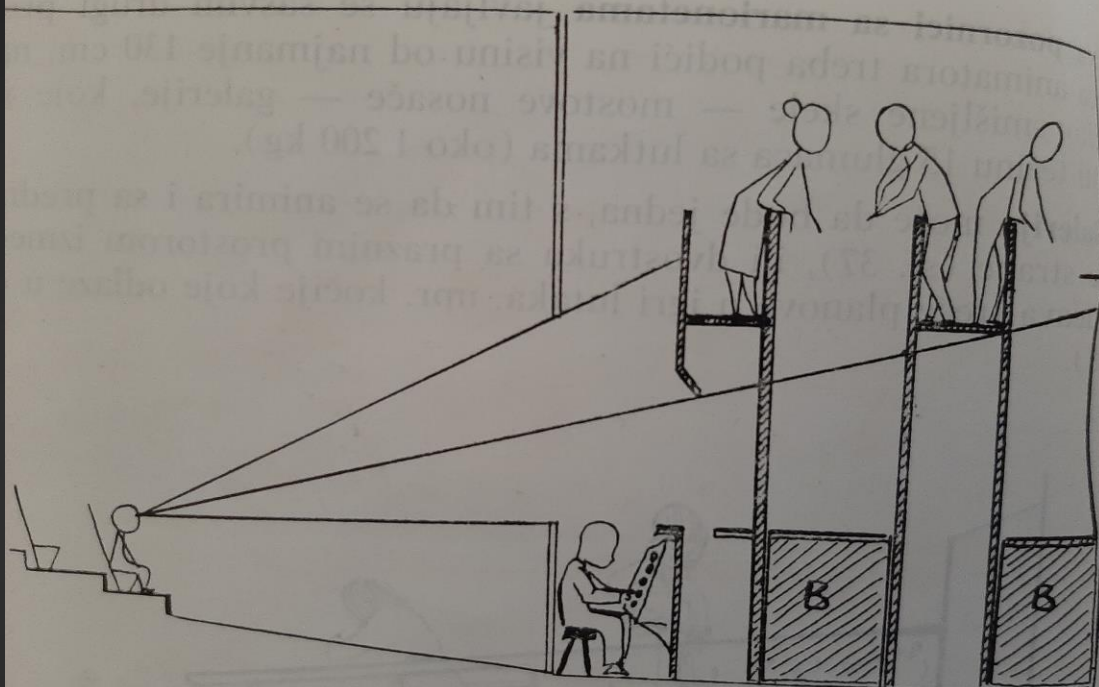
- ▶ Јављају се други проблеми; **аниматора треба подићи на висину од 130 цм на скеле-** мостове носаче- галерије које издржавају 15 аниматора

Галерија

- ▶ Може бити
- ▶ једна а да се анимира са предње и задње стране
- ▶ Двострука са празним простором између, омогућава трећи план
- ▶ Степенице за глумце- аниматоре
- ▶ Простор испод галерије је лутка- позорница, ту је декор
- ▶ Марионетска позорница подигнута најмање 0,70 м, ако је нагиб већи, позорница је нижа
- ▶ Код равне сале позорница висока 100цм

Slika 37

Slika 38

a za marionete osvetliava se reflektor

Ова позорница је некад једноставно решена

- ▶ Једноставна- подијум од неколико практикабала пресвучена јутом или лесонитом
- ▶ Налази се испред и испод галерије
- ▶ Компликованија са бесконачним тракама за сцене, декор клизи по тракама, утисак кретања лутки

-
- ▶ Галерије се граде од монтажних цеви и дасака, сигурне су а покретљиве за турнеје
 - ▶ **Испред галерије и подијума за лутке је портал (спољна фасада позорнице)**
 - ▶ Лево и десно два до три пара бленди са бочне зидове
 - ▶ Горе суфите
 - ▶ Иза галерија рунд или обичан хоризонт

Сцена за марионете

- ▶ Осветљава се рефлекторима и сијалицама у кутијама **испод галерије а изнад лутка сцене**
- ▶ Лутке не треба да бацају сенку на хоризонт (плитка позорница са марионетама)

Завесе за ову сцену

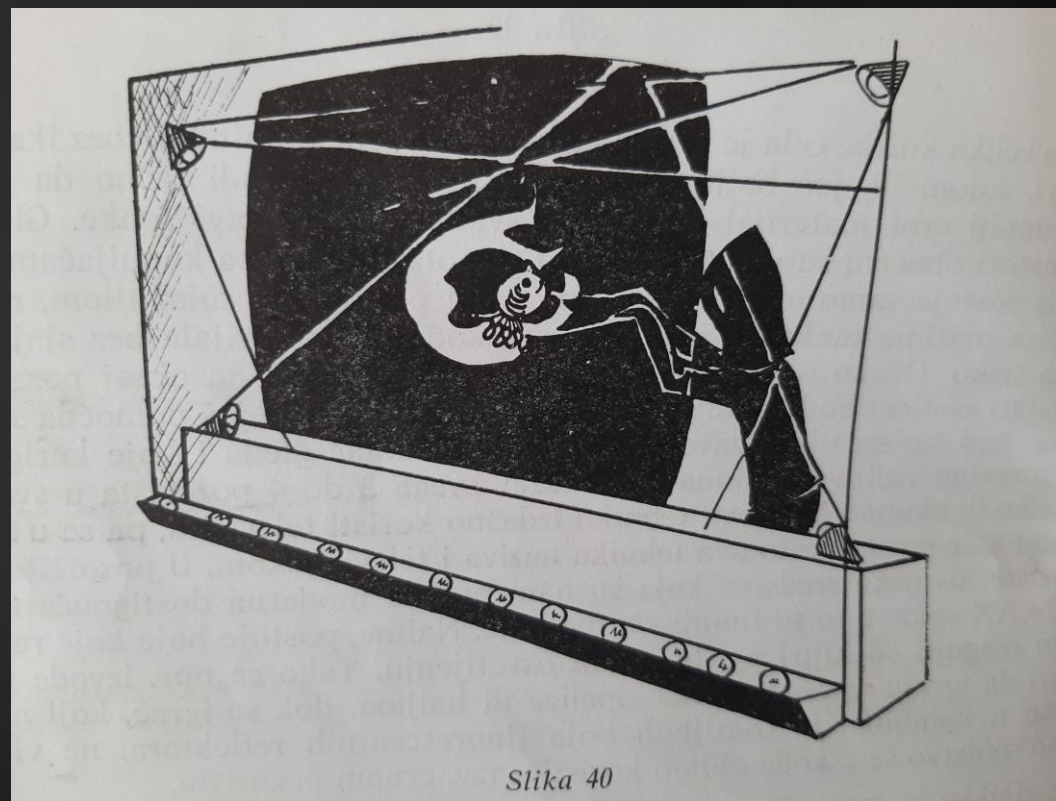
Једна на порталу, отвара се на почетку представе

Друга (испред моста) отвара затвара завесу међу чиновима или сценама

Прва је увек иста, друга се мења према комаду, и по неколико пута

Декор за марионетску сцену

- ▶ У једној димензији због мноштва конаца лутке
- ▶ Декор- постављен у винкл за малим нагибом уназад због статичности
- ▶ Винкл- спусти се на под позорнице или на бесконачну траку
- ▶ Потребан релативно чист и слободан простор

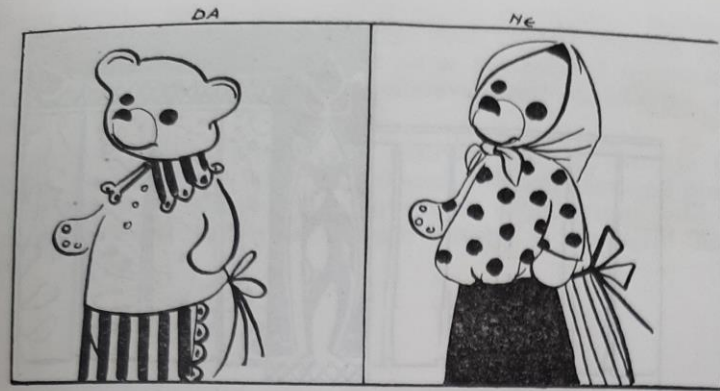

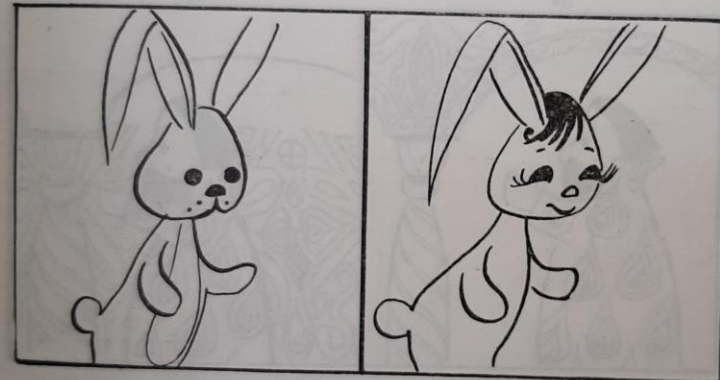
Slika 57

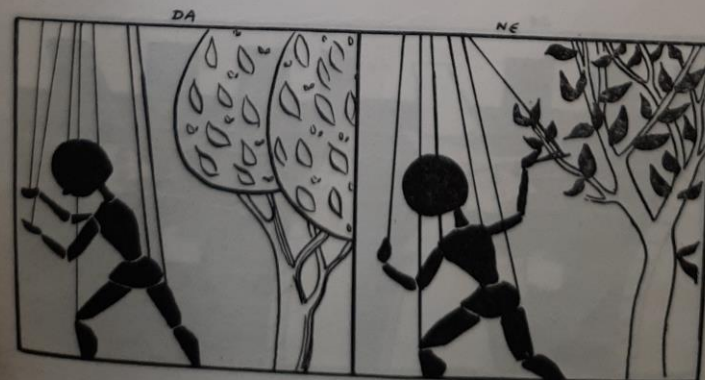
Slika 59

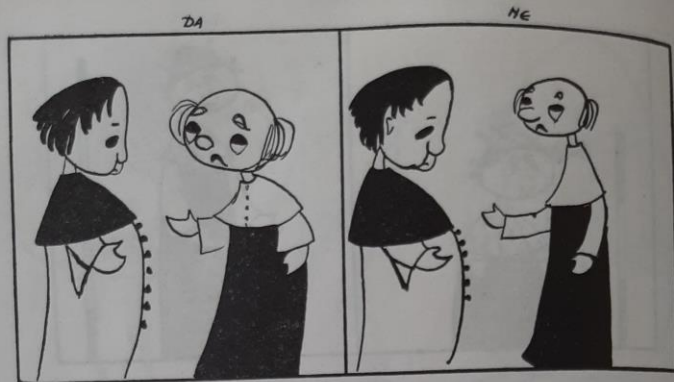
Slika 63

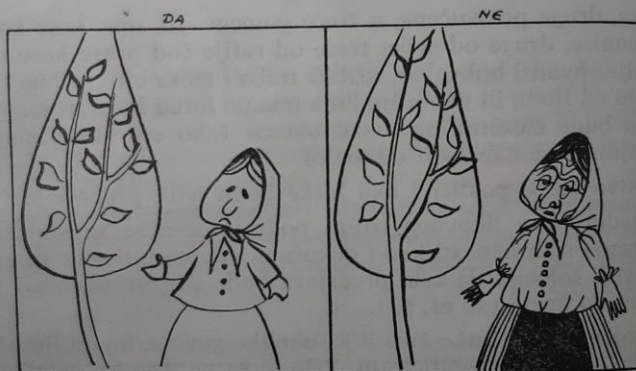
Slika 64

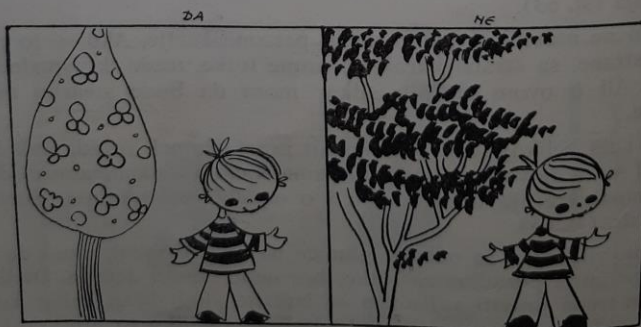
Slika 65

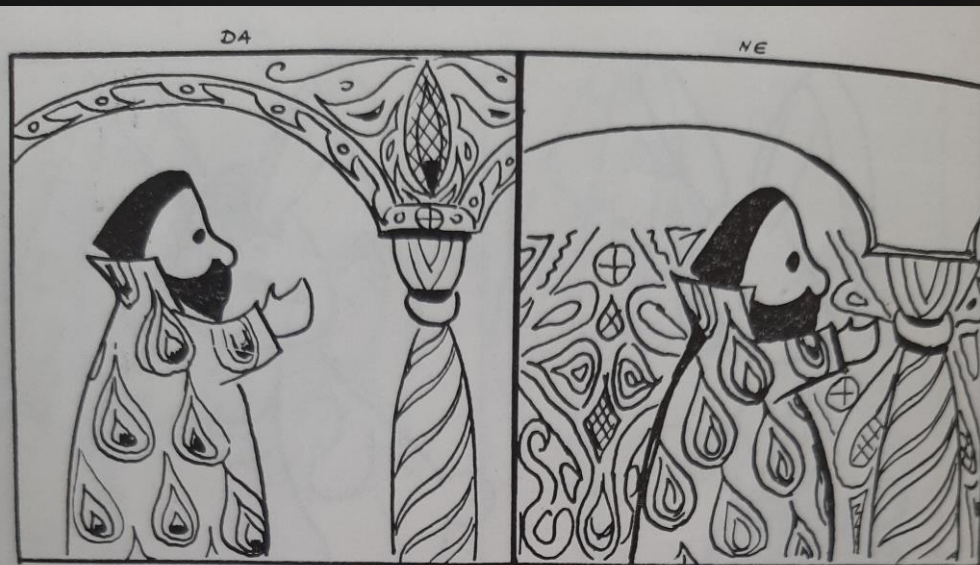
Slika 60

Slika 61

Slika 62

Slika 67

Slika 68

ХВАЛА НА ПАЖЊИ